

ERICH Ott nincs kérdés. Egy tenger-
alattjáróra szeretnék kerülni, mert
az más, mint a szárazföldön.

PAUL Oda kell menned, ahová irányí-
tanak.

ERICH Tulajdonképpen mindegy is,
hogy az ember hová kerül.

*

ELISABETH Januárban jön egy kollé-
gád. Egy török, mert az építkezés-
hez már túl öreg, vagy valami
ilyesmi.

JORGOS Torok?

ELISABETH Egy török jön ide.
Dolgozni, mint te.

JORGOS Torok nem lenni jó. Más nincs?

ELISABETH Nincs, mert azt kell elfo-
gadnom, akit küldenek.

JORGOS Torok nem jó. Jorgos és torok
nem dolgozni együtt. Jorgos másik
városba menni.

*

MARIE Nyáron elvisz magával
Görögországba.

HELGA És a felesége?

MARIE Az nem számít. Görög-
országban minden másképp van,
mint itt.

HELGA Nem tudom. Egyszerűen el-
utazni. És ilyen messzire?

WEISS JÁNOS fordítása

FORDÍTÓI JEGYZET

Ha valaki összeállítana egy legalább közepes terjedelmű antológiát a 20. század legjelentősebb német drámáiból, a *Katzelmachert* (jelen fordításban: *A vendégmunkást*) biztosan bele kellene vennie. A mű történetét talán így lehetne elmesélni: Rainer Werner Fassbinder 1967-ben tagja lett a müncheni Action Theaternek, ahol rendezőként Büchner *Leonce és Léna* című darabjával debütált, és 1968. április 7-én itt mutatta be a *Katzelmacher* című saját darabját. A darab a közelmúltig megközelítőleg száz rendezést ért meg, Franciaországban tízet, Amerikában nyolcat. Fassbinder ezzel a darabbal lett világhírű. Aztán 1968 májusában az ő kezdeményezésére feloszlott az Action Theater; a régi tagok egy része létrehozta az úgynevezett „antiszínházat”. Ennek fő célja az volt, hogy az APO-hoz (a parlamenten kívüli ellenzékhez) kapcsolódva, politikai-felvilágosító szándékkal aktuális témákat dolgozzon fel. A *Katzelmacher* ennek a programnak nemcsak a megelőlegezése, de a legjelentősebb alkotása is. Fassbinder egyszerre volt rendező, színész és szerző, ezért a művek kimondottan „work in progress”-ként születtek. Egy interjúban a *Katzelmacherről* azt mondja, nem döntötte el előre, hogy a vendégmunkásokról, azok helyzetéről és létállapotáról akar beszélni. Arra a kérdésre pedig, hogy érez-e valami rokonságot Brechttel, ezt válaszolta: „Nem, inkább az osztrák Ödön von Horváthtal. Ő is – ellentétben Brechttel – közvetlenül az ember iránt érdeklődik.” 1969-ben a darabból film is készült, ez azonban lényegesen eltért az eredeti szövegtől, teljesen új részekkel egészült ki. Fassbinder egy 1973-as interjúban ezt nyilatkozta róla: „Nem szeretem különösebben ezt a filmet, de egy színházi darab megfilmesítése mindenképpen nagyon jó, tiszta és tisztességes eljárás. A darab **Eörsi István** fordításában megjelent magyarul *A dígó* címmel a *Nagyvilág* 1981/5. számában, ám e szöveg mára gyakorlatilag hozzáférhetetlen.”

Weiss János